
OIVALLUS

SOSIAALISTEN TAITOJEN TYÖVÄLINE

---

www.avainsaatio.fi

TYÖVÄLINEEN KÄYTTÖTARKOITUS

Oivallus-työväline on kehitetty sosiaalisten taitojen itsearvioinnin tueksi ja asiakkaan kanssa käytävän keskustelun apuvälineeksi. Työväline auttaa hahmottamaan ja ymmärtämään, mitä sosiaaliset taidot käytännössä tarkoittavat ja herättelee pohtimaan omaa toimintaa ja sen vaikutuksia muihin. Sosiaaliset taidot on jaettu neljään osa-alueeseen: perustaidot, kehittyneemmät sosiaaliset taidot, vaativat sosiaaliset taidot ja sosiaaliset tunnetaidot.

Työväline sisältää sanakortteja, joita asetetaan keskustelumaton tai pöydälle. Korttien käyttö vähentää puhumiseen liittyvää jännitystä ja ilmaisun vaikeutta. Toiminnallisuus tukee asiakkaan aktiivista roolia keskustelussa. Keskustelun aikana syntyy visuaalinen kuva, joka helpottaa keskustelun kokoamista ja muistamista. Työvälineen avulla voidaan nostaa esille asiakkaan vahvuuksia. Se auttaa löytämään myös kehittämisen kohteita, joiden kautta voidaan asettaa tavoitteita sosiaalisten taitojen kehittämiseksi. Työväline toimii arviointikeskusteluissa kehityksen havainnollistajana.

MATERIAALIT

TULOSTA ARVIOINTIASTEIKKOKORTIT

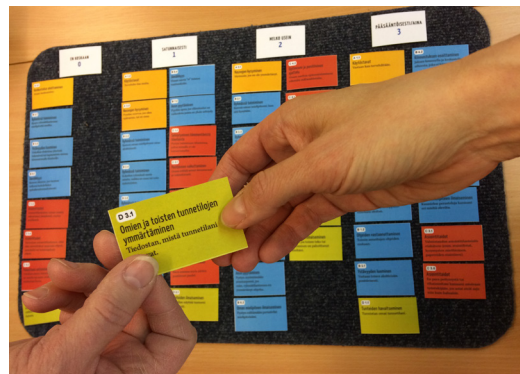
4 korttia

0 = en koskaan,

1 = satunnaisesti

2 = usein

3 = pääsääntöisesti/aina

SOSIAALISET TAIKOT VÄITTÄMÄKORTIT

A. Perustaidot	8 korttia
B. Kehittyneemmät sosiaaliset taidot	26 korttia
C. Vaativat sosiaaliset taidot	14 korttia
D. Sosiaaliset tunnetaidot	15 korttia

LEIKKAA JA LAMINOI

Mikäli haluat käyttää korttien alustana mattoa, tarvitset palan (n. 40 x 60 cm) karkeapintaista kynnysmattoa ja karkeapintaista tarranauhaa.

LIIMAA

Liimaa korttien nurjalle puolelle pala tarranauhaa, niin ne pysyvät kiinni matossa.

KÄYTTÖOHJE

Kaikkien osa-alueiden kerralla läpikäymiseen menee noin 1,5 tuntia. Voit myös valita vain jonkun osan käytäväksi läpi yhdellä kertaa.

- Aseta matto poikittain eteenne niin, että molemmilla on siihen esteetön näkymä.
- Aseta maton yläreunaan arviointiasteikkokortit vasemmalta oikealle tasaisin välein:
0 en koskaan / 1 satunnaisesti / 2 usein / 3 pääsääntöisesti/aina.
Numeroasteikko voi helpottaa joitakin asiakkaita taulun käytössä.
- Ota valitsemasi kortit numerojärjestyksessä käteesi.
- Ota korttipinosta ensimmäinen kortti.
- Lue kortin teksti ääneen ja ojenja keskustelukumppanillesi.
- Hän laittaa kortin asteikolle valitsemaansa paikkaan.
- Jos asiakkaalla on vaikeuksia ymmärtää, mitä väittämä tarkoittaa, voitte pohtia sitä yhdessä.
- Valinnasta voidaan keskustella kortin paikalleen asettamisen jälkeen.
- Kun kaikki pinon kortit on käyty läpi, keskustellaan, miltä koko taulu näyttää.

Asiakkaan vahvuudet näkyvät oikealla puolella ja kehitettävät alueet vasemmalla puolella taulua.

- Ota valmiista taulusta valokuva.
- Jos keskustelun tarkoituksena on asettaa tavoitteita kehitettävistä taidoista, henkilö voi itse poimia asioita, joita on valmis harjoittelemaan.
- Valokuvaan voidaan palata myöhemmin arviointitilanteessa ja miettiä, mitä muutoksia on tapahtunut.
- Keskustelun voi käydä myös uudelleen ja verrata sen jälkeen lähtötilanteesta otettua kuvaa uuteen tauluun.

Oivallus-työväline on kehitetty Avainsäätion toteuttamassa Poveria! -hankkeessa (v. 2016–2019). Poveria-toiminnan kohderyhmänä ovat 17–29-vuotiaat nuoret.

Toiminnan tavoitteena on sosiaalisten taitojen vahvistaminen, arjen hallinnan tukeminen sekä osallistumismahdollisuuksien lisääminen. Työvälinettä on testattu ja kehitetty käytännössä ohjaajan ja osallistujan välisissä kahdenkeskisissä keskusteluissa. Oleellista on, että osallistuja havahtuu pohtimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan.

Sosiaalisten taitojen jaottelussa on hyödynnetty Reijo A. Kauppilan teosta ”Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot (2000)”. Työvälinettä käytetään Talking Mats® -menetelmää (keskustelumatto) soveltaen. Talking Mats®-menetelmä on kehitetty ja rekisteröity Skotlannissa Stirlingin yliopistossa. Keskustelumatto-menetelmä auttaa jäsentämään ja visualisoimaan keskustelua. Hanketta on tuettu Veikkauksen tuotoilla.

VÄITTÄMÄKORTTIEN JAOTTELU

A Perustaidot

A1 KÄYTÖSTAVAT

- A 1.1 Vastaa kun tervehditään.
- A 1.2 Tervehdin itse muita.
- A 1.3 Sanon kiitos ja ole hyvä.

A2 KESKUSTELUN ALOITTAMINEN

- A 2.1 Avaan keskustelun.

A3 NEUVOJEN KYSYMINEN

- A 3.1 Myönnän, jos en ole ymmärtänyt.
- A 3.2 Pyydän neuvoa, jos olen epävarma, tai en osaa.

A4 ANTEEKSI PYYTÄMINEN

- A 4.1 Pyydän anteeksi, jos toiminnastani on haittaa muille (esim. myöhästyn).
- A 4.2 Pyydän anteeksi, jos huomaan pahoittaneeni toisen mielen.

B Kehittyneemmät sosiaaliset taidot

B1 OHJEIDEN VASTAANOTTAMINEN

- B 1.1 Keskityn ohjeiden kuunteluun ja kuuntelen ohjeet loppuun ennekuin aloitan.
- B 1.2 Toimin annettujen ohjeiden mukaan.

B2 RYHMÄSSÄ TOIMIMINEN

- B 2.1 Kerron oman mielipiteeni, kun sitä kysytään.
- B 2.2 Kerron oman mielipiteen oma-aloitteisesti.
- B 2.3 Tuen ja kannustan ryhmän muita jäseniä esimerkilläni.
- B 2.4 Kokeilen ryhmässä uusia asioita, vaikka en osaa tai voin epäonnistua.
- B 2.5 Kun ryhmässä sovitaan työnjaosta, otan itselleni sopivan kokoisen tehtävän
- B 2.6 Osallistun tekemiseen ryhmässä, enkä vetäydy.
- B 2.7 Kysyn ryhmätilanteessa mielipiteitä muilta.
- B 2.8 Teen ryhmässä kompromisseja, jos se auttaa toiminnassa eteenpäin.

B3 YSTÄVYYDEN LUOMINEN

- B 3.1 Vastaa toisen aloitteisiin positiivisesti.
- B 3.2 Osoitan kiinnostukseni toiseen kyselemällä ja jakamalla ajatuksiani hänen kanssaan.
- B 3.3 Uskallan ehdottaa yhteistä tekemistä tai tapaamista minua kiinnostavalle ihmiselle.

B4 KIINNOSTUKSEN OSOITTAMINEN

- B 4.1 Osoitan toiminnallani ja olemuksellani (eleet, ilmeet, keho) olevani kiinnostunut toisesta.
- B 4.2 Jaksan kuunnella ja keskustella aiheesta, joka ei kiinnosta minua.

B5 JÄMÄKKYYS

- B 5.1 Kerron ääneen, jos tunnen tullessi kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti.
- B 5.2 En hyväksy, jos minuun puretaan omia huonoja fiiliksiä.
- B 5.3 Osaan/uskallan ilmaista, jos henkilökohtaisia rajojani rikotaan.
- B 5.4 Osaan sanoa ”ei” toisten vaatimuksiin.

B6 TOISTEN HUOMIOINTI

- B 6.1 Tarjoan apua, jos huomaan toisen sitä tarvitsevan.
- B 6.2 Mukautan omaa käytöstäni tilanteeseen sopivaksi (tilannetaju).

B7 AVUN PYYTÄMINEN

- B 7.1 Pystyn myöntämään avuntarpeeni, esim. ryhmätilanteessa en ymmärtänyt ohjetta.
- B 7.2 Pyydän apua, jos elämässäni on vaikeuksia, joista en yksin selviydy.

B8 OMAN MIELIPITEEN ILMAISEMINEN

- B 8.1 Osaan perustella mielipiteeni toisia loukkaamatta tai syyllistämättä.
- B 8.2 Pystyn esittämään perustelut mielipiteisiini.
- B 8.3 Kuuntelen perusteluja kanssani eri mieltä olevilta.

C Vaativat sosiaaliset taidot

C1 SELVIYTYMINEN HÄMMENTÄVISTÄ TILANTEISTA

- C 1.1 Pystyn toimimaan tilanteissa, joihin minulla ei ole toimintamallia.

C2 POSITIIVINEN VAIKUTTAMINEN

- C 2.1 Osaan esittää asiani innostavasti ja vakuuttavasti.
- C 2.2 Pystyn vaikuttamaan muihin positiivisesti kannustamalla ja rohkaisemalla heitä.

C3 ASIOINTITAITOT

- C 3.1 Valmistaudun asiointitilanteisiin etukäteen (esim. muistilistat, kysymysten miettiminen, papereiden etsiminen).
- C 3.2 Asiointitilanteissa osaan kertoa omista asioistani selkeästi ja loogisesti.
- C 3.3 Asiointitilanteissa osaan vaatia oikeuksiani jämäkästi, mutta asiallisesti.
- C 3.4 Varmistan asiointitilanteissa, että olen ymmärtänyt saamani ohjeet, perustelut tai toimenpiteet oikein.
- C 3.5 En pura pettymystä tai vihaisuuttani kanssani asioivaan työntekijään, jos asiat eivät suju, niin kuin haluaisin.

C4 OPTIMISMI JA POSITIIVINEN AJATTELU

- C 4.1 Näen asioissa myös niiden positiiviset puolet.
- C 4.2 Osaan asettaa epäonnistumiseni oikeisiin mittasuhteisiin.

C5 PALAUTTEEN VASTAANOTTO

- C 5.1 Pystyn ottamaan vastaan rakentavaa kritiikkiä.
- C 5.2 Olen valmis muuttamaan toimintaani saamani palautteen pohjalta.

C6 PALAUTTEEN ANTAMINEN

- C 6.1 Annan positiivista palautetta, kun asiat sujuvat hyvin.
- C 6.2 Uskallan sanoa ääneen, jos olen eri mieltä tai asiat eivät suju mielestäni hyvin.

D Sosiaaliset tunteaidot

D1 TUNTEIDEN HAVAITSEMINEN

- D 1.1 Tunnistan omat tunnetilani.
- D 1.2 Tunnistan toisen tunnetiloja.

D2 TUNTEIDEN ILMAISEMINEN

- D 2.1 Uskallan näyttää tunteeni avoimesti.
- D 2.2 Sanon ääneen, jos jokin asia vaikuttaa toimimiseeni toisten kanssa.
- D 2.3 Sanon jos toisen teko tai sanominen on pahoittanut mieltäni.

D3 OMIEN JA TOISTEN TUNNETILOJEN YMMÄRTÄMINEN

- D 3.1 Tiedostan, mistä tunnetilani johtuvat.
- D 3.2 Tiedostan, mistä toisen tunnetilat johtuvat.
- D 3.3 Kysyn, jos en tiedä mistä toisen tunnetila johtuu.

D4 EMPATIATAIDOT

- D 4.1 Pystyn asettumaan toisen ihmisen asemaan.
- D 4.2 Teen asioita, jotka parantavat toisen oloa.

D5 NEGATIIVISTEN TUNTEIDEN KOHTAAMINEN

- D 5.1 Siedän epämukavia tunteita.
- D 5.2 Osaan toimia järkevästi, jos meinaan menettää malttini.
- D 5.3 En syyllisty tai ahdistu toisen negatiivisista tunteista.
- D 5.4 Pystyn rauhallisena tilanteissa, joissa toinen on menettänyt malttinsa.
- D 5.5 En muodosta mielipidettäni yksittäisen ikävän tapahtuman perusteella.